

Dominique Etxegarai

*Domintxaine-
Berroeta
Zuberoa (1930)*

Aurkibidea

Biografia

Dominique Etxegarai 1930eko apirilaren lehenean sortu zen Domintxaine Harixtoian. Herriko eskolan ibili eta, mutil sartu zen auzapezaren etxaldean, eta honen ilobarekin ezkondu. Bikoteak osabaren lurrak erosi zituen: Dominique eta bere emaztea izan ziren hazitako artoa egin zuten lehen laborariak.

Zintak

DOB-002

- **Proiektua:** Euskal kultur erakundearen artxiboak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Maitia, Pantxika
- **Data:** 2008-12-11
- **Iraupena:** 83 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Haurtzaroa Domintxinen 1930 hamarkadan

- **Erref:** DOB-002/001
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Dominique Etchegaray 1930eko apirilaren lehenean sortua da Domintxine Haixtoian. 6 urtetan eskolan abiatu eta zertifikata 13 urte eta erditan iragan zuen. Gerla garaian, Domintxine eremu librean zegoen. Herrian berean kausi zitaizkeen gendarmeria eta aduana, posta aldiz herri auzoan, Arüen. Donapaleura joaten zirelarik, Behaskanen kontralatuak ziren. Alemanek gutunak xekatzen zituzten.

2. Munduko bigarren gerla garaia Domintxinen (1939-1945)

- **Erref:** DOB-002/002
- **Iraupena:** 0:05:18. **Hasi:** 00:03:48. **Bukatu:** 00:09:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

Haur frango bazen orduan Domintxinen eta ez ziren denak eskolara joaten. Aitamak lagundu behar zituzten, bereziki etxaldeetako lanetan, gerlara joanak zirenen orde. 18 urteko 10 herritar joan ziren gerla egitera, espainian barna. Hauen artean, Dominique-n anaia zaharrena. Gerla bururatu zelarik, urte batez egon ziren haur guziak etxean.

3. Laborantza Domintxinen (1950 hamarkadan)

- **Erref:** DOB-002/003
- **Iraupena:** 0:06:15. **Hasi:** 00:09:06. **Bukatu:** 00:15:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>60 bat laborari baziren herrian 1950 hamarkadan, hiruetarik biak etxetiarrak. Nagusi gehienak Donapaleuko familia handiak ziren : mediku, farmazia, enpresa buru. Gerla bururatzearekin, segida zuten etxetiarrek etxaldeak erosi dituzte. Zoritxarrez, etxetiar frango donado gelditu da, neskak Parisera joaten baitziren lanarentzat. </p>

4. Etxetiargoaren baldintzak (1950 hamarkadan)

- **Erref:** DOB-002/004
- **Iraupena:** 0:05:41. **Hasi:** 00:15:21. **Bukatu:** 00:21:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Etetxietarrek kabala bat saltzen zutelarik, salprezioaren erdia eman behar zioten nagusiari. Ogi bihiaren erdia ere nagusiarentzat zen. Aldiz, artoa egiten zutelarik, 6 lerro etxetiarrarentzat gelditzen ziren, lau eman behar zituzten nagusiari. Artoa baliatzen zuten urdeen gizentarazteko eta puallieria (oilo, ahate, antzara...) bazkatzeko.

5. Ithorrotze-Olaibiko jauregia 1950 hamarkadan

- **Erref:** DOB-002/005
- **Iraupena:** 0:05:40. **Hasi:** 00:21:02. **Bukatu:** 00:26:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Ithorrotze-Olaibiko jauregiak auzoko etxe guziak bereak zituen, kapera ere bai. Etxetiarrek nagusiari, xingarra, nork zein ederrena, eskaintzen zioten urtats kari. d'Abbadie noble familia zen jauregiaren jabea. Aitak seme zaharrena igorri zuen gerla egitera Alemanekin. Ez zuten hau denek begi onez ikusten. Gerla bururatzearekin, semeak Hego Ameriketara ihes egin zuen eta han jauregi batetako alaba batekin esposatu. Europa eraiki ondoan, Frantzia eta Alemanen arteko harremanak hobetzearekin, sorterrira itzuli da.

6. Iloba ondoko egina

- **Erref:** DOB-002/006
- **Iraupena:** 0:09:02. **Hasi:** 00:26:42. **Bukatu:** 00:35:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

- Baserria

Laburpena:

Orduko auzapezaren etxean mutil zen Dominique Etchegaray. Auzapezaren emaztearen iloba, Marie Claire, nahi zuten ondoko egin. Dominique honekin esposatzera abiatu zelarik, etxaldearen segida hartzeko paperak eta kontuak egitea behartu zitzaion. Notarioarekin erabakirik, orduko 20 miliun libera behar izan zituen eman emaztearen bi osaberi.

7. Laborari Domintxinen 1960 hamarkadan

- **Erref:** DOB-002/007
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:35:44. **Bukatu:** 00:38:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Senar-emazteak laborantxan hasi ziren 1960 urteetan. Behi gorriak (haragikoak) eta artoa ziren etxaldeko bi ekoizpenak. 18 urtez, neguko bazkak erosten zituen artzain bat hartzen zuten, 6-7 hilabeterentzat. Honek erretreta hartu duelarik, Dominique-k behi tropa emendatu du eta hazitako artoa egiten hasi.

8. Hazitako arto lehen eremuak Domintxinen (1970 hamarkadan)

- **Erref:** DOB-002/008
- **Iraupena:** 0:10:42. **Hasi:** 00:38:20. **Bukatu:** 00:49:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

1970 hamarkadan, Donapaleuko kooperatibako Batmalle ingeniadoreak zuen hazitako artoaren egiteko ideia ukan, Jean Errecart deputatu zenaren garaian. Domintxinera hurbildu, lur landak ikusi, laborariak elgarretaratu eta motibatu... horrela abiatu zen hazitako artoaren abentura Amikuzen. Dominique-k dion bezala, biziki urte onak izan dira – dirua egin da artoarekin. Honi esker, etxalde frango salbatu da. Udan, laborariek gazteak hartzen zituzten arto kukulak egiteko. Hauek, hamabost egunez, sakelako diru pixka bat egiteko manera zuten.

9. Hazitako arto eremuen murrizketa

- **Erref:** DOB-002/009
- **Iraupena:** 0:04:13. **Hasi:** 00:49:02. **Bukatu:** 00:53:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Laborariak hazitako artoa egiten hasi zirelarik, eremuak ez ziren mugatuak. Nahi zutena erein zezaketeen. Baina, urteak jin, urteak joan, arto soberakinak zirelarik, eremu gutiago egiten ahal zen. Lur Berri kooperatibaren biltzar nagusietan hartzen ziren erabakiak eta laborariek horren manuak segitu behar zituzten.

10. Jean Errecart, Amikuzeko kontseilari orokorra (1945tik goiti)

- **Erref:** DOB-002/010
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:53:15. **Bukatu:** 00:56:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

Dominique Etchegaray-ek ongi ezagutu du Jean Errecart. Hauteskunde kanpainetan, laguntzaile izan da. Errecart norbait izan dela kantonamenduarentzat, azpimarratzen du gogotik : honen garaian egin dira Lur Berri kooperatiba, laborantza lizeoa, hiltegiak eta igeri lekua.

11. Goyhenetche apezka Domintxinen (1949-1988)

- **Erref:** DOB-002/011
- **Iraupena:** 0:04:36. **Hasi:** 00:56:26. **Bukatu:** 01:01:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Apezpikuak Goyhenetche apezka Domintxinera izendatu zuen 1949n, 42 urte zituen. Besta komitearekin egin zuen lehen afari-bilkuran dantzaldien egitea debekatu nahi izan zuen. Hala ere gazteek segitu zuten herria animatzen.

12. Domintxineko eskola (1950ean eraikia)

- **Erref:** DOB-002/012
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 01:01:02. **Bukatu:** 01:03:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:

Goyhenetche apezak, herritarren laguntzarekin montatu zuen eskola Domintxineko plazan. Erakasle onaren fama hedatu zen. Non nahiko familia handiek nekeziak zituzten haurrak eskola hortan ezartzen zituzten udarentzat eta emeki emeki urte guziarentzat. Eskola handitu da, hiru ehun eta hiruetan hogeitahamar haurrez goiti kondatu da eskola hortan.

13. Goyhenetche apez, beti aitzina

- **Erref:** DOB-002/013
- **Iraupena:** 0:10:06. **Hasi:** 01:03:54. **Bukatu:** 01:14:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:

Goyhenetche apez Domintxineko eskolako zuzendaria zen ; horregatik eskola denboran hor egoitea behartua zen. Behin, gorputz baten altxatzera atera zen herrira. Eskola publikoko errientak salatu zuen eta ikuskaria etorri zen kontrola baten egitera. Ez zuen horrek Goyhenetche apez beldurtu eta jo aitzina egin zuen. Eskola handitzen segitu zuen. Haatik, azken eraikina ez zuen ordaindu ahal izan eta bastimendua sesitua izan zen. Herriko etxeak ez zuen onartu honen erostea.

14. Domintxineko eskola integristen esku

- **Erref:** DOB-002/014
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 01:14:00. **Bukatu:** 01:17:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:

Goyhenetche apezaren segida hartu du nonbaitik jin apez integrista talde batek. Honek kudeatzen du eskola, haur gutirekin (berrogeita hamar bat urtero).

15. Goyhenetche apez oren aldaketaren kontra

- **Erref:** DOB-002/015
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 01:17:20. **Bukatu:** 01:18:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:

Goyhenetche apezak ez zuen onartzen urtero tenorearen aldatzea. Oren zaharrean joiten zuen anjelusa, herriko elizan aldiz oren berrian entzuten zen. Domintxinen bi anjelusa joiten zirela fama hedatua zen...

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-02-27

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com